

УДК 1+004.89

ДИДЕНКО Лариса – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії гуманітарних наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 60, вул. Володимирська, м. Київ, Україна, індекс 01033 (*DidenkoLarysa@gmail.com*)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1734-0055>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.49.3>

Бібліографічний опис статті: Діденко, Л. (2024). Філософія і генеративні штучноінтелектні моделі: (не)долані обмеження впливальності. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія»*, № 49, 46–66, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.49.3>

ФІЛОСОФІЯ І ГЕНЕРАТИВНІ ШТУЧНОІНТЕЛЕКТНІ МОДЕЛІ: (НЕ)ДОЛАНІ ОБМЕЖЕННЯ ВПЛИВАЛЬНОСТІ

Анотація. Розглянуто оптимізування взаємодії антропоодиниці з генеративними штучноінтелектними моделями {на прикладі *Perplexity.ai*, *chatGPT*, *Leonardo.ai*} через застосування базових знань з філософії. **Мета дослідження:** виявити та деталізувати можливості (не)долання обмежень генеративних штучноінтелектних моделей за допомогою філософії. **Методологію дослідження** складають методи, принципи та підходи, які формують співдоповнювальну мережу. Головними якісними методами, застосованими у дослідженні є розмірковувальний {для обґрунтування співвпливальності філософії і генеративних штучноінтелектних моделей}, аналізувальний {для деталізування ситуації {кейсу} застосування генIII моделей для виш-викладання філософії}, синтезувальний {для формування алгоритму взаємодії антропоодиниці та генIII моделі}, феноменологічний {для сутнісного схоплення принципу роботи генеративних штучноінтелектних моделей та варіантів оптимальної антроповзаємодії з ним}, герменевтичний {для розтлумачування–роз'яснювання результатів вигенереного як співпраці антропоодиниці та окремої генIII

моделі}, прагматичний {для формування прийняттого промпта, щоб вигенерувати необхідне; для створення умов спільного змінювання антропоодиночності та генШІ моделі}, компаративний {для зіставлення отримуваних результатів від застосовності стандартного інфопошуку – через Google.com – та генШІ моделей} тощо. Окрім того, у дослідженні були застосовані принципи {цілісності, умовної об'єктивності, причинності, обґрунтованості, ситуативності} та підходи {плюріверсний, міждисциплінарний}. **Теоретико-практичні параметри наукової новизни** зумовлені структурою пропонованої розвідки {тобто пунктами розгляду теми}, а також двома аспектами: 1) нагальною перспективною необхідністю антропоодиночності паралельного опанування нових інформаційних технологій, оптимізування взаємодії з ними, збереження-й-розвивання власного природного розуму-інтелекту, що через застосовність уможливлуватиме формування запитів {промптів} для генеративних штучноінтелектних моделей, які, хоч і працюють за алгоритмовим принципом, проте можуть цільово навчатися через промптоване та вигенеруване як кероване людиною векторуння; 2) постулюванням філософії як праксис-орієнтованої навчальної дисципліни {виш-викладання якої може і має бути адаптованим до епохових змін та тенденцій майбутнього}, що спрощуватиме різномірні взаємодії антропоодиночності {з собі подібними; з штучноінтелектними конструктами}. **Висновки:** 1) генеративні штучноінтелектні моделі одночасно і прорив людства, і головоломка на майбутнє; 2) усім користувальникам генШІ моделей бажано первинно мати розвинутий природний інтелект, що спричинюватиме нестандартні запити, «коректні промпти» та адаптування генерованого для власних потреб {особистих, навчальних, професійних}; 3) саме філософія сприяє індивідуальному налаштуванню свого природного інтелекту та його оптимальному застосуванню через запитування-відповідання, критичність мислення, аналізування і синтезування, прогнозування, творчість тощо, які комплексно уможливлують бачення сутності кожного феномена {речі, явища, процесу} та допомагають антропоодиночності чіткіше визначитися з власною роллю у світі; 4) за умов критичного та цільового застосування генеративні штучноінтелектні моделі можуть бути задіяні у виш-викладанні філософії

для сприяння індивідуальному інтелектуальному зростанню здобувачів і викладачів, а також для підсилення антропоності.

Ключові слова: людина, розум, інтелект {= природний інтелект}, генеративний штучний інтелект {= генШІ}, генеративна штучноінтелектна модель {= генШІ модель}, Perplexity.ai, chatGPT, Leonardo.ai, промт, витенерене, запитання, відповідь, філософія освіти.

DIDENKO Larysa – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Philosophy of Humanities Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv, 60, Volodymyrska str., Kyiv, Ukraine, postal code 01033 (DidenkoLarysa@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1734-0055>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.49.3>

To cite this article: Didenko, L. (2024). *Filosofia i generatyvni shtuchnointelektni modeli: (ne)dolani obmezhenia vplyvalnosti [Philosophy and generative artificial intelligence models: (un)surmountable limitations of influence]. Liudynoznavchi studii: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia "Filosofia" – Human Studies. Series of "Philosophy": a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, № 49, 46–66, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.49.3>*

PHILOSOPHY AND GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE MODELS: (UN)SURMOUNTABLE LIMITATIONS OF INFLUENCE

Summary. *The research focuses on optimising the interaction between the human being and generative artificial intelligence models {using Perplexity.ai, chatGPT, and Leonardo.ai as examples} through the application of philosophical knowledge fundamentals. **The research purpose** is to identify and elaborate on the possibilities of (un)surmounting the limitations of generative artificial intelligence models through philosophy. **The research methodology** comprises methods, principles, and approaches that form a complementary network. The main qualitative methods applied in the research include questioning–and–answering {for substantiating the interdependence of philosophy and generative artificial intelligence models}, analysing {for detailing the case of applying GenAI models in university*

philosophy teaching}, synthesizing {for forming an algorithm to facilitate interactions between the human being and the GenAI model}, phenomenological {for essential understanding of the operating principles of GenAI models and optimal interactions with them}, hermeneutical {for interpreting and explaining the results generated from the collaboration between the human being and a specific GenAI model}, pragmatical {for formulating an acceptable prompt to generate the necessary output; for creating conditions that enable the mutual transformation of both – the human being and the GenAI model}, comparative {for contrasting the results obtained from standard information searches via Google.com and GenAI models}, etc. Additionally, principles {integrity, conditional objectivity, causality, justification, situationality} and approaches {pluriversal, interdisciplinary} were implemented in the research. **The theoretical–and–practical parameters of scientific novelty** are determined by the structure of the presented study, as well as by two aspects: 1) the urgent and prospective necessity for the human being to simultaneously master new information technologies, optimize interactions with them, and preserve–and–develop one’s natural mind–intellect, which, through applicability, will enable the formation of prompts for generative artificial intelligence models that, although operating on algorithmic principles, can be purposefully trained through prompted and generated human-directed vectoring; 2) the postulation of philosophy as a praxis-oriented academic discipline {the university teaching of which can and should be adapted to epochal changes and future trends}, thereby facilitating the heterogeneous interactions among human beings {with peers; with artificial intelligence constructs}. **Conclusions:** 1) generative artificial intelligence models represent both a breakthrough for humanity and a conundrum for the future; 2) all users of GenAI models should primarily possess a well-developed natural intelligence, which will result in unconventional queries, ‘correct prompts’, and the adaptation of generated content to suit personal, educational, and/or professional needs; 3) only philosophy fosters the individual tuning of one’s natural intelligence and its optimal application through the questioning-and-answering method, critical thinking, analysis and synthesis, forecasting, creativity, etc., which collectively enable the essence understanding of each phenomenon {object, event, process} and assist the human being in

defining their own role in the world; 4) under conditions of critical and purposeful application, generative artificial intelligence models can be integrated into university philosophy teaching to promote the individual intellectual growth of both students and educators, as well as to enhance exclusively human qualities.

Key words: human being, mind, intelligence {= natural intelligence}, generative artificial intelligence {= GenAI}, generative artificial intelligence model {= GenAI model}, Perplexity.ai, chatGPT, Leonardo.ai, prompt, generated, question, answer, philosophy of education.

Пунктуаційна заувага: через {...} у тексті подані мої власні роз'яснення–уточнення, прізвища мислителів та/або англomовні вихідні поняття; через (...) подані тільки покликання на цитовані/використані джерела.

Пропоноване дослідження актуалізують суспільні виклики, за якими кількість продукованої людством інформації вже не вдається ефективно опрацьовувати виключно антропо-ресурсом – природним інтелектом. Допоміжними антропоодинаціям мають бути конструйовані штучноінтелектні моделі, більшість з яких моноспецифікована. Розробники наголошують на переважно «позитивному функційному спектрі» штучноінтелектних моделей з вельми заманливою перспективою часткового розвантаження антропоодинаці у професійній площині. Антропоодинація сучасного світу вкрай несвободна, проте техніко-технологічний прогрес її тільки більше уярмлюватиме, оскільки відсутність компетенційності для оптимального співпрацювання з штучноінтелектними моделями негативно відбиватиметься на результатності та ефективності дій у професійній площині.

Проблема постає не стільки у виборі найоптимальнішої {за параметрами часовитратності на опанування, поліфункційності, безпечності зберігання даних та ціни} штучноінтелектної моделі для застосування у професійній та приватній площинах, скільки у розгляді окремої ситуації {кейсу} застосовності генеративних штучноінтелектних моделей. На перший погляд, як наголошує більшість розробників: «особливих знань/умінь для користування нашим продуктом не потрібно», проте після реєстрації

{особливо річної передплати для отримання доступу до розширених функцій та/або інструментів} користувальник має низку утруднень – від найпростіших {переважно інтерфейсної: «а що тут треба натискати?»} до найскладніших {комплексної результатної: «мені геть не те видає! За що вони такі кошти беруть?!»}, яке поєднує розчарування нецільового коштовитрачання, допоміжності технологій, власної інтелектуальної спроможності тощо}. Тобто інформаційні технології – це не «окрема закрита площа фахівців-розробників», вона більше залежна від користувальників, котрі часто постають не «цільовими замовниками», а «ситуативними тестувальниками». Проте головним утрудненням будь-яких технологій для користувальника є віднайдення ним/нею «ключа оптимальної взаємодії», що не тільки поставатиме індивідуальним, але цілком може бути й універсальним.

Теоретико-практичні параметри наукової новизни зумовлені структурою пропонованої розвідки {тобто пунктами розгляду теми}, а також двома аспектами: 1) нагальною перспективною необхідністю антропоодиноці паралельного опанування нових інформаційних технологій, оптимізування взаємодії з ними, збереження–й–розвивання власного природного розуму–інтелекту, що через застосовність уможливлуватиме формування запитів {промπτів} для генеративних штучноінтелектних моделей, які, хоч і працюють за алгоритмовим принципом, проте можуть цільово навчатися через промπτоване та вигенероване як кероване людиною векторування; 2) постулюванням філософії як праксис-орієнтованої навчальної дисципліни {виш-викладання якої може і має бути адаптованим до епохових змін та тенденцій майбутнього}, що спрощуватиме різномодіальні взаємодії антропоодиноць {з собі подібними; з штучноінтелектними конструктами}. Мета дослідження: виявити та деталізувати можливості (не)долання обмежень генеративних штучноінтелектних моделей за допомогою філософії. Дослідницькими завданнями постають: окреслити зміни світу нашого існування; визначити специфіку формування фахівця у виші; виокремити утруднення технологічного прориву; виявити антропоформуванняльні орієнтири філософії; завдяки акцентуванню уваги на оштучненні інтелекту деталізувати сутність генеративних штучноінтелектних моделей; з'ясувати призначення, можливі

результати та обмеження генеративних штучноінтелектних моделей – Perplexity.ai, chatGPT, Leonardo.ai; описати алгоритм взаємодії антропоодиноці та генеративної штучноінтелектно моделі; демаркувати особливості філософії та специфікувати її допоміжність в опануванні інформаційних технологій на прикладі генеративних штучноінтелектних моделей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій охоплює теорезис, тобто дескриптивні та «умовно підсумкові» дослідження {гіпотези, концепції, розробки} різнолокаційних колег-сучасників, що ґрунтований на практиці, тобто безпосередній взаємодії з генеративними штучноінтелектними моделями. Філософським ідеєпідґрунтям дослідження постали напрацювання щодо: числа {Піфагор}; поступового ускладнення навчального матеріалу {Арістотель}; практичності філософії {Арістотель, Іммануель Кант}; засобів комунікації, медіа, глобального села/спільноти {англ. Global Village}, візуального та акустичного просторів {Маршалл МакЛюен (McLuhan & Powers, 1989)}; суспільства споживання {Жан Бодріяр (Baudrillard, 1970)} та ін. 3-поміж знакових векторів та ідей, зафіксованих у текстах сучасних дослідників та мислителів: ймовірна зміна {чи все ж більше «співформування»?..} структури реальності як наслідок прогресування антропоодиноці від взаємодії із штучноінтелектними системами все ж має посприяти збереженню її домінувальності – у доповнюваних аспектах моральної, психологічної та стратегійної істоти, котра здатна до продукування цілісних та смислових суджень {Генрі Кіссінджер, Ерік Шмідт і Даніел Хаттенлокер (Kissinger, Schmidt, & Huttenlocher, 2023)}; філософський аналіз результатів застосування генеративного штучного інтелекту у професійній діяльності та повсякденному житті {Світлана Бондар (Бондар, 2023)}; промпт-інжиніринг {англ. prompt engineering} для ефектної взаємодії з генеративними моделями штучного інтелекту для оптимізування бізнес-процесів {Аліна Іваненко та Катерина Пічик (Іваненко & Пічик, 2024)}; удоступнення штучного інтелекту вузького типу – зокрема chatGPT, DALL·E, Midjourney – та його прямого впливання на коригування антроподіяльності у сферах бізнесу, освіти, мистецтва {Олександр Краковецький (Краковецький, 2024)}; вплив технології штучного інтелекту на буттєвість людини {Микола Козловець (Козловець, 2024)},

що загалом призводитиме {хоча насправді вже призвело} до формування нового типу антропоодиниць – цифрової людини {Олександр Дзьобань (Дзьобань, 2021)} із неочевидними утрудненнями чіткого визначення власної ідентичності {Катерина Гончаренко (Гончаренко, 2019)} тощо.

Методологію дослідження складають методи, принципи та підходи, які формують співдоповнювальну мережу. Головними якісними методами, застосованими у дослідженні є *розмірковувальний* {для обґрунтування співвпливальності філософії і генеративних штучноінтелектних моделей}, *аналізувальний* {для деталізування ситуації {кейсу} застосування генШІ моделей для виш-викладання філософії}, *синтезувальний* {для формування алгоритму взаємодії антропоодиниці та генШІ моделі}, *феноменологічний* {для сутнісного схоплення принципу роботи генШІ моделей та варіантів оптимальної антроповзаємодії з ним}, *герменевтичний* {для розтлумачування–роз’яснювання результатів вигенереного як співпраці антропоодиниці та окремої генШІ моделі}, *прагматичний* {для формування прийняттого промпта, щоб вигенерувати необхідне; для створення умов спільного змінування антропоодиниці та генШІ моделі}, *компаративний* {для зіставлення отримуваних результатів від застосовності стандартного інфопошуку – через Google.com – та генШІ моделей} тощо. Окрім того, у дослідженні були застосовані принципи {цілісності, умовної об’єктивності, причинності, обґрунтованості, ситуативності} та *підходи* {плюріверсний, міждисциплінарний}.

Основний матеріал презентований як **результати дослідження** зазначений далі у тематичних пунктах та авторських розтлумаченнях.

Світ нашого існування з 2020-х все більше перетворюється на сегмент-зони турбулентності, у межах яких іноді можуть з’являтися «острівці нетривалої стабільності». Західноєвропейська мисленнева практика з її раціоналістичним векторуванням спрацьовує частково, проте спільнотні алгоритми здебільшого зумовлюватимуть низки збоїв, що уможливуватиме загальні порушення у соціосегментах. Найвідчутнішими вони постають в освітньому соціосегменті, головною метою якого

є формування фахівців для подальшого функціонування усього країнового суспільства.

Формування фахівців у виші передбачає «галузеву обізнаність» {теоретичну та практичну підготовку у межах сфери майбутньої професійної діяльності} і розвивання-й-підтримування людського, що комплексно уможливлене опануванням філософії й інших навчальних дисциплін із загального блоку освітньої програми. Розвивання-й-підтримування людського постає не тільки «формально-компетенційним переліком» {у межах навчальної дисципліни «Філософія»}, але й послідовним розгортанням алгоритму «розуміння себе та світу як взаємовпливальності існувальних {речей, явищ та процесів і людини}» {тобто індивідуальною спробою віднайти-та-усвідомити код власної унікальності у контексті сегмент-опанування світу} завдяки філософії. Транслявання досвіду {у вигляді галузевих комплексованих компетенцій – знань, навичок, умінь} повторюване з епохи в епоху, проте застосування технічного обладнання та технологій, за задумом, розвантажує антропоодиночку й пришвидшує її прогресування.

Пропонований ІТ-розробниками **технологічний про-рив**, який розгортається від використання середньоскладного комп'ютерного обладнання до впровадження штучної інтелектуальних моделей, не усіма користувальниками вітається. Головним утрудненням постає якраз не ціна апаратного {англ. hardware} та програмного {англ. software} забезпечення, а «інтелектуальне завантаження» антропоодиночки як потенційного впевненого користувальника: тобто необхідне попереднє опанування кожним з нас інформаційних технологій для подальшого перенесення повторюваних дій {буденної та професійної площини} в алгоритми програмного виконання. Інформаційні технології здебільшого «запитувані» у фахових соціосегментах {освітньому, медичному, торгівельному, транспортному тощо, а також у циклі продуктового виробництва загалом}, проте їх використання у буденному житті є витратним {через антропозусилля на опанування} та не завжди потрібним {через періодичну або навіть разову застосовність} для більшості. Парадокс сучасних «країнових технологічних здобутків» полягає якраз у розриві між наявними результатами розвинутих технологій та їх

застосуванням звичайними споживальниками: Японію вважають «країною технологічних див», проте переважна більшість технологій «працює» у фаховому середовищі, а населення або неувідомлене, або свідомо не бажає «спрощувати своє життя» за допомогою новацій. У даному випадку традиційність є уповільненням прогресу, проте зберіганням автентичності локації. Тобто, між доступом до наявних інформаційних технологій та спрощенням виконання рутинних операцій буденного та/або професійного стибу перебуває якраз антропоодинаця, котра свідомо має витратити частину свого часу, зусиль, коштів та інтелекту для усвідомлення двох аспектів – відкритих/очевидних {як працює конкретна програма або технологія; яким чином її опанування пришвидшить мою роботу} та прихованих/неочевидних {у який спосіб мені опанувати програму та/або технологію за найкоротший час; яким чином адаптувати її до моїх потреб у приватній та/або професійній площині}.

Опанування філософії сприяє не тільки розумінню світу та специфіки різномірних феноменів {речей, явищ, процесів}, формуванню індивідуальної картини світу, влучній застосовності власного розуму–інтелекту, але й створенню основи для фахової площини {поняттєво-категорійний каркас, принципи, цінності, комунікативна відкритість, критичність мислення, аналізування та синтезування, культурна незаангажованість, прогнозування, творчість тощо} і збереженню людськості {тобто реалізування гуманності щодо будь-якого живого створіння у ситуативних діях}.

Оштучнений інтелект до ХХ ст. мав доволі перспективний задум – метою антропоодинаці було відтворити себе в «роках максимального функційного розквіту» {~35–45 років}. Проте усі спроби були тільки частково результатними – відтворювали одну-дві функції свідомості, але не увесь їх спектр загалом {тобто штучна свідомість «все ще перебуває у проекті», наразі ми говоримо тільки про наявність різноспецифікованих штучноінтелектних моделей}. На ХХІ ст. ми не подолали головний парадокс окцидентальності – для розв'язку усіх проблем людства необхідно апелювати до зовнішніх чинників. Прикро визнавати, але тільки антропоодинаця спричинює низки утруднень, які сама ж далі й змушена долати. З одного боку,

необхідно враховувати думки французького інженера-програміста та дослідника штучного інтелекту Франсуа Шолле щодо неможливості «вибуху інтелекту» (Chollet, 2017) і лондонського когнітивіста Джона Марка Бішопа, котрий вказував на головні обмеження штучного інтелекту – неможливість «схопити причинність», «загалом будь-що зрозуміти» {у людському смислі} та зрештою подолати «прірву людяності» {англ. Humanity Gap} у розв'язанні проблем порівняно з машиною (Bishop, 2021). З іншого боку, людство рухається вперед {наприклад, прагне створити суперінтелект} малими кроками – від активованого та нами тестованого штучного інтелекту вузького типу, який «... працює виключно на обмеженій кількості завдань і в контрольованому середовищі...» (Краковецький, 2024, с. 16), до «людини нового типу». Општучнювання інтелекту – це проєкт з вельми хиткими засновками, проте наше професійне {та іноді й приватне} життя вже віднайшло нішу для штучних нейросутностей.

Генеративні штучноінтелектні моделі {англ. GenAI, тобто Generative Artificial Intelligence Models (Colobridge Blog, 2023); укр. генШІ} постають найпростішими у роботі, проте потребують попередньої підготовки через оптимування запитоформувань – промптів {англ. prompt}, тобто запитів, підказок. Останні уможливлені або через серію спроб-і-помилко окремого користувальника {який за наявності часу може «гратися» в нюансовані зміни одного промпта поки не отримає вигенерене, що найближче до препромптного задуму}, або через цілеспрямоване промптування {тут: з розумінням принципу вигенерування окремою генШІ моделлю}. Варто зауважити: 1) препромптний задум – це ідея користувальника, що має вигенеритися штучноінтелектною моделлю у певному форматі {текстовому, графічному, відео- або аудіо-фрагменті} завдяки заданому мовоодиничевому орієнтиру простого {одно-двослівного} або складного {описового з/без обмеженнями} типу; 2) усі генШІ моделі постають алгоритмами з обмеженнями {тобто у їх кодї прописані норми, які стримують вигенерення щодо окремих категорій промптів}; 3) їх самонавчальність – радше «цільовий рекламний міф» {насправді генШІ моделі не генерять, а випадковим чином «видобувають» – або компонентно компілюють – з відкритої бази постійнооновлюваного масиву даних дещо «подібне/

схоже/близьке» до заданого користувальником промпта; це діє для текстових та графічних фрагментів, натомість аудіо-фрагменти генеровані за принципом семпл-імітування}; 4) вони можуть періодично галюціонувати (Ji & others, 2023) – ситуативно викривлювати дані як промптованого, так і вигенереного {тобто йдеться про хибовані дані}; 5) усі генШІ моделі наразі перебувають у режимі «антропоконтрольованого навчального функціонування» {тобто ми «ростемо» паралельно – генШІ моделі адаптуються до запитів користувальників, натомість останні пропонують більше нестандартних завдань, що сприяє індивідуальному антропоінтелектуалізуванню} тощо. Головна перевага генШІ моделей – мовність {усі промпти передбачено створювати з використанням мовоодиниць за нормами природних мов; хоча деякі моделі можуть «працювати» з кодовим запитом найпоширенішими мовами програмування}, завдяки якій антропоодиницеві запити «зрозумілі» для вигенерування фрагмента. Головний їх недолік – користувальник {або інтелектуал, котрий використовуватиме технологічну новинку для грання, що результуватиметься швидким знецікавленням; або «типовий», котрий клішовано промптить, проте не здатний здійснити «індивідуальний інтелектуальний стрибок» щодо створення нестандартного запиту та/або доопрацювання вигенереного; або дослідник, котрому забажається «перетнути межі» і фіксованого в алгоритмі окремої генШІ моделі, і власного інтелекту щодо формування оригінального промпта задля ліпшого вигенерування порівняно з конструйованим у його свідомості, що може виявитися підказкою для наступного творчого кроку}.

Розбір ситуації {кейсу} застосування генШІ моделей для викладання філософії у вишій передбачає попереднє окреслення обмежень {були використані тільки генШІ моделі, функційність яких залежала від освітньої програми здобувача-бакалавра, хоча запропонований комплект максимально пластичний і може бути застосований у межах будь-якої ОП гуманітарного та соціально-поведінкового спрямування} ***й особливостей*** {щодо викладання філософії: 1) задіювання природного інтелекту здобувачів-бакалаврів задля оптимізування його – природного інтелекту – роботи за допомогою генШІ моделей; 2) віднайдення авторських та/або дослідницьких тематичних текстів для поглиблення розуміння

питання/теми; 3) опрацювання текстів мислителів різних епох; 4) написання власних розмірковувань як результатне дослідження питання/теми; 5) візуалізування даних; 6) перевіряння виконаних робіт тощо; щодо мови запиту: некомбіновані українська та англійська}.

Стандартний інфопошук {через Google.com, наприклад} лімітований потребою фільтрування/перевіряння кожної відповіді вручну. Створення «відповідей з нуля» постає часовитратним і щодо текстової оригінальності, і щодо відповідності загальним та/або галузевим науковим досягненням, і щодо визнаних підходів у науковому товаристві. Натомість *застосування генШІ моделей* цілком може економити час {за умови швидкого опанування принципу роботи, що спрощене завдяки текстовим та візуальним інструкціям, а також дружньому для користувальника {англ. user friendly} інтерфейсу}. Мінімальний комплект генШІ моделей постає допоміжним і для роботи, і для розваг, проте за вибором користувальника може бути базовим/безоплатним та розширеним/платним.

3-поміж генШІ моделей найоптимальнішими для користувальника {через просту реєстрацію, зручність інтерфейсу, мультимовність, широкий спектр функцій та інструментів базової/безоплатної версії} постають: *Perplexity.ai* {Призначення: для уточнення сутності слів, висловів, цитат та/або наукових публікації щодо досліджуваного феномена/теми. Можливі результати: огляд з абстрактними/конкретними відповідями; пояснення за форматом енциклопедії; групування та ранжування варіантів відповідей – генерованих та/або мережевих, тобто текстових, графічних, відео. Обмеження: необхідна чіткість запиту, тематичність}; *chatGPT* {Призначення: для лінгво-комунікативних практик. Можливі результати: створення первинної – орієнтованої – структури матеріалів; тематичний наджинг; індивідуальний – лінгво-, смисло-, ідеє- – генерувальний тренажер з налаштовуваними параметрами; розтлумачування лінгво-утруднень, тобто ситуативної/контекстної різниці вживання слів/виразів; локаційне смислорозтлумачування; діалогування загалом; практика аргументування зокрема тощо. Обмеження: чіткість запиту та встановлення умов для генерування відповіді}; *Leonardo.ai* {Призначення: створення візуальних арт-об'єктів і/

або тематичних ілюстрацій за попередніми налаштуваннями у межах окремої моделі та стилю з/без використання негативного промпта. Можливі результати: базовий – вигенерений – графічний фрагмент, що передбачений до змін через застосування багатьох різнорідних інструментів та стилів; статичні, тобто відтерміновано вигенерені, і динамічні, тобто миттєво вигенерені, графічні конструкти тощо. Обмеження: виключно англomовне промптування; варіативність налаштувань – від кількості генерованих зображень та їх розмірів до моделі й стилю генерування; чіткість запиту щодо генерованого із можливістю активування негативного промпта} та ін.

Антропоопрацювання вигенереного є необхідністю, оскільки результати: *Perplexity.ai* є орієнтирними для ознайомлення з «відфільтрованими даними» завдяки чіткому промпту користувальника {тобто останній самостійно векторує пошук, а генШІ модель тільки віднаходить найвідповідніше}; *chatGPT* можуть поставати подвійними – орієнтирними {у аспекті основи для подальшого доповнювання – цілком може бути, але користувальники мають враховувати «межі чутливості промпта» та необхідність його періодичного коригування – доспрямування генШІ моделі після вигенереного – що передбачає додаткову витратність часу і розуму–інтелекту користувальника} або остаточними {у аспекті «готового для подання тексту як результату вигенерування з нуля» – це нецільове витрачання коштів і сподівань користувальника, оскільки в основі алгоритму даної генШІ моделі закладено компіювання даних та базових ідей, але не «авторське генерування якісно нового»}; *Leonardo.ai* поліаспектні – залежно від запиту користувальника можуть поставати остаточними {і використовуватися як готова ілюстрація}, доконструйовуваними {через інструменти полотна {англ. Canvas} вигенерений графічний фрагмент передбачено поетапно редагувати {англ. Canvas Editor} через «добудовування» частини «повної рамки» – тобто вигенерене поставатиме, наприклад, центральною частиною, але реконструювання частин навколо уможливлуватиме цілісне сприйняття й посилювання естетичної цінності графічного фрагмента – та/або виключно горизонтальної чи вертикальної осі, або спільнотворення графічного фрагмента через інструмент реальночасового полотна

{англ. RealTime Canvas} на основі схематичного малюнку користувальника та попередньо зазначених стилю й промпта}, ядровими {для повного редагування – від осей/рамки до кольорів та накладання шарів}.

Алгоритм взаємодії антропоодиниці та генШІ моделі {на прикладі chatGPT}: 1) антропопричина інтеракціювання {раптова «заблокованість» розуму–інтелекту антропоодиниці щодо виконання професійного завдання: вона сутнісно постає ситуативним утрудненням, яке неможливо розв'язати самотужки – тобто силами власного розуму–інтелекту – через багато обставин–та–чинників}; 2) інтелектовідкритість антропоодиниці {це її цільовий задум–орієнтир: або начеркове формування нею вектора відповіді генШІ моделі; або якщо вона геть заглухокутилась, то хоча б натяк від генШІ моделі у який бік вона має рухати свою думку}; 3) вибір генШІ моделі {співмірно цільовому задуму}; 4) запитоформування {створення промпта для генШІ моделі: якомога конкретнішого, повнішого та чіткішого, тобто максимально параметрованого}; 5) оцінювання вигенереного {ранжування значимості отриманої відповіді від генШІ моделі щодо: власних попередніх задумів–орієнтирів, набутих на даних момент компетенцій}; 6) запитокоригування {за умов: зафіксованих неточностей у вигенереному, виявлених галюціонувань – натяжкових та/або повних – у вигенереному}; 7) діалогування {щодо уточнення окремих аспектів усіх варіантів вигенереного}; 8) результати {або «узяття за основу» ідеї вигенереного та її авторське текстоформлювання, або «розблокування» власного розуму–інтелекту через проведену сесію з генШІ моделлю і продовження творчого процесу}; 9) антропоодиницеві наслідки {збережена сесія взаємодії з генШІ моделлю, розширення досвіду, розблокування власного розуму–інтелекту, отримання нової частини орієнтирів для пошуків тощо}; 10) наслідки для генШІ моделі та її розробників {розширення каталогу запитів, враховування коректності/правильності реалізування промпта через аналізування логів окремих збережених сесій, тематичне (до)навчання генШІ моделі; формування орієнтирів і/або чітких векторів коригування коду та алгоритму для оновлення версії генШІ моделі тощо}.

Закономірне запитання: **яким чином це допоможе у лекціюванні та/або семінаруванні філософії?** Первина відповідь:

через автоматизування повторюваних дій викладача – від написання тексту тематичної лекції із оригінальними прикладами та ілюстраціями до перевірянь робіт студентів із детальними коментуваннями й індивідуальними орієнтирами для додаткового пропрацьовування навчальних матеріалів. Насправді – це міф! Фахівці, які взаємодіють з генШІ моделями у різних соціосегментах, наголошують – жодна з них не зробить за антропоодиноци її роботу. Так, генШІ модель може частково допомогти – створити базовий каркас документу і/або тексту, векторувати думку дослідника щодо окремої теми, розтлумачити деякі незрозумілі лінгвістичні та/або смислові моменти, але не створити з нуля дещо унікальне. Антропоодиноци в інтеракціюванні з будь-якою генШІ моделлю постає не замовником та бездумним кнопконатискальником, а інтелектуальним оператором, котрий первинно має продумати задля чого він/вона використовує саме цю генШІ модель.

Щоправда, може існувати й *інша* – *глибинніша* – *відповідь*: філософія починається із формування запитань щодо невідомого феномена, але її головне завдання – не транслювання теорійного {тексти мислителів і зміни аспектів витлумачення їхніх ідей послідовниками та критиками}, а саме практичний компонент: тобто навчання антропоодиноци користуватися власним розумом–інтелектом для оптимального розв’язання критичних життєвих та професійних утруднень. ГенШІ моделі якраз і уможливлуватимуть пластифікування розуму–інтелекту користувальників через їхні нестандартні запити {як свobodно–й–свідомо конструйовані, так само й через ситуативні обмеження – невиконання генШІ моделлю первинного запиту зумовить його переформулювання зі збереженням «сутнісного вектора»}. Останні можуть результоватися у вельми незвичних вигенеруваннях, які з часом перетворюватимуться на унормовані, але й періодично спричинюватимуть галюціонування та/або короткотривалі збої роботи {у вигляді пригальмовування – потребування більшої кількості часу на запитоопрацювання тощо}.

Філософія векторує антропоодиноцию до інтелектуалізму як поступального руху–з–періодичними–зупинками від невідомого через запитування та відповідання до виявляння сутності. Антропоприродним постає увідомлювання: кожен із нас прагне

розуміти те, що відбувається {від зустрічі з невідомим до простого виокремлення складників та/або усвідомлення характеру їх зв'язку й впливання на окрему антропоодиночку}. Оптимальний метод для цього – розмірковувальний {тобто метод запитування–й–відповідання}. Проте є нюанс: якщо відповідання передбачає конструювання тематичних суджень та умовиводів {з використанням понять, категорій і концептів}, що здійснюване більшістю з нас без особливих утруднень; то запитування має спрямовувати наш розум–інтелект до тематичного пошуку задля віднайдення/формування оптимальної {тобто якомога повнішої} відповіді. Іншими словами: відповідати навчають усіх, але влучно запитувати – це дійсно мистецтво, у якому ми поєднуємо логіку, риторику, комунікацію, мовоодиночезастосовність та ситуативну пластичність розуму–інтелекту. Насправді формувати запит {і запитувати} є утрудненим через нерозуміння його формули. Запит завжди лаконічний, конкретний і максимально чіткий, що набагато спрощуватиме рух думки та оптимального відповідання. Формула запити тотожна простому запитанню відкритого типу: питальне слово {хто, що, де, коли, яким чином...}, дієслово {рухався, винайшов, здобув...}, іменник {вулицею, гітару, премію...}, додаткові дані {з букетом, з сімома струнами, миру 2021 року тощо}.

Але комплексне бачення сутності кожного феномена {речі, явища, процесу} неможливе через класичні підходи XVII–XVIII ст. зі «зручними» для викладача ідеями, абстрагуванням, дуалізованим поясненням феноменів через ідеалістичність і матеріалістичність, шаблонним витлумаченням через домінуючі напрями та/або течії тощо. Викладання філософії у виші необхідно оновлювати зі збереженням трансльованого «класичного базису» співмірно до освітньої програми {набування компетенцій: формулювання влучних запитань, виявлення сутності будь-якого феномена, «розпаковування» смислів, створювання поняттєво-категорійного каркасу реальності через призму майбутнього фаху, прогнозування тенденцій майбутнього тощо}, що поставатиме допоміжним у подальшій роботі із сучасними викликами через розгляд окремих нагальних ситуацій приватної та професійної площини. Таким чином, без отриманого та індивідуально відпрацьованого «філософського мінімуму»

{компетенцій з філософії} користувальник матиме не тільки утруднене інтераціювання зі штучноінтелектними моделями, але й проблемне екзистування.

ГенШІ моделі вказують антропоодиницям багато моментів для доопрацювання. По-перше, вони «натяково роблять наголос» на нашій «інтелектуальній відсталості» щодо невміння сформувавши прийнятний промпт для машинного алгоритму: він має бути максимально параметрований та конкретний. Наше екзистування є так само цілком конкретним та ситуативним: навіть «головні етапи життєдіяльності» постають індивідуалізованими. По-друге, світ – це не дисциплінарна система {до якої більшість з нас призвичаїли через «порційну послідовність» покарань й преміювань}, а простір створення щастя і транслявання уміння бути рівноважним та радісним. По-третє, нерівність, яку в усіх варіативах на усіх рівнях більшість засуджує, транслюють далі через формозмінювання: тенденція цифровізування посприяла наступному розшаруванню антропоодиниць на «вищих» {«технологічно просунутих» через професійну необхідність використання технічного обладнання та інформаційних технологій} і «нижчих» {техніко-технологічно необізнаних}, відповідно початковий цифровий розрив {англ. Digital Divide} більше поглиблюватиметься, аніж долатиметься (Ragnedda, 2017). По-четверте, генШІ моделі у своїх алгоритмах {навіть антропоконтрольованих} містять більше людського, аніж більшість із нас – звичайних природних антропоодиниць.

Висновки: 1) генеративні штучноінтелектні моделі одночасно і прорив людства, і головоломка на майбутнє; 2) усім користувальникам генШІ моделей бажано первинно мати розвинутий природний інтелект, що спричинюватиме нестандартні запити, «коректні промпти» та адаптування генерованого для власних особистих/навчальних/професійних потреб; 3) саме філософія сприяє індивідуальному налаштуванню свого природного інтелекту та його оптимальному застосуванню через запитування–відповідання, критичність мислення, аналізуваня і синтезування, прогнозування, творчість тощо, які комплексно уможлиблюють бачення сутності кожного феномена {речі, явища, процесу} та допомагають антропоодиниці чіткіше визначитися з власною роллю у світі; 4) за умов критичного

та цільового застосування генеративні штучноінтелектні моделі можуть бути задіяні у виш-викладанні філософії для сприяння індивідуальному інтелектуальному зростанню здобувачів і викладачів, а також для підсилення антропності.

Перспективи подальших досліджень охоплюватимуть нюанси застосування генеративних штучноінтелектних моделей щодо вигенереного ними – аспекти визначення унікальності, фіксування авторства, естетичної цінності тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар С. В. Філософський аналіз результатів застосування генеративного штучного інтелекту у професійній діяльності та повсякденному житті. *Slovak International Scientific Journal*. 2023. № 72. С. 84–87. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8017176>
2. Гончаренко К. Цифрова людина: фантазм втрати ідентичності. *Філософські обрії*. 2019. № 42. С. 137–140.
3. Дзьобань О. П. Цифрова людина як філософська проблема. *Інформація і право*. 2021. № 2 (37). С. 9–19. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.2\(37\).238330](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.2(37).238330)
4. Іваненко А., Пічик К. Генеративні моделі штучного інтелекту як ефективний інструмент для оптимізації бізнес-процесів. *EMPIRIO*. 2024. Том 1, випуск 1. С. 112–121.
5. Козловець М. Технології штучного інтелекту та їх вплив на бутевість людини. *Humanities Studies*. 2024. Випуск 19 (96). С. 55–66. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-06>
6. Краковецький О. ChatGPT, DALL·E, Midjourney: Як генеративний штучний інтелект змінює світ. Київ: ArtHuss, 2024. 192 с.
7. Baudrillard J. *La société de consommation: ses mythes, ses structures*. Paris: Éditions Denoël, 1970. 326 p.
8. Bishop J. M. Artificial Intelligence Is Stupid and Causal Reasoning Will Not Fix It. *Frontiers in Psychology*. 2021. 11:513474. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.513474>
9. Chollet F. The implausibility of intelligence explosion. *Medium*. 27.11.2017. URL: <https://medium.com/@francois.chollet/the-imp Possibility-of-intelligence-explosion-5be4a9eda6ec>
10. Colobridge Blog. Generative Artificial Intelligence: What it is, How it Differs from Traditional Artificial Intelligence and What Can Be Generated With It. *Colobridge Blog*. 23.11.2023. URL: <https://blog.colobridge.net/en/2023/11/generative-artificial-intelligence-en/>
11. Ji Z., Lee N., Frieske R., Yu T., Su D., Xu Y., Ishii E., Bang Y., Chen D., Dai W., Chan H. S., Madotto A., Fung P. Survey of Hallucination in Natural Language Generation. *ACM Computing Surveys*. 2023. Volume 55,

Issue 12. P. 1–38. (Last revised 14 Jul 2024, version 7 – URL: <https://arxiv.org/pdf/2202.03629>).

12. Kissinger H., Schmidt E., Huttenlocher D. ChatGPT Heralds an Intellectual Revolution. *The Wall Street Journal*. 25.02.2023. URL: <https://www.wsj.com/articles/chatgpt-heralds-an-intellectual-revolution-enlightenment-artificial-intelligence-homo-technicus-technology-cognition-morality-philosophy-774331c6>

13. McLuhan M., Powers B. P. *The Global Village: Transformations in World Life and Media in the 21st Century*. New York – Oxford: Oxford University Press, 1989. 240 p.

14. Ragnedda M. *The Third Digital Divide: A Weberian Approach to Digital Inequalities*. London and New York: Routledge. 2017. 136 p.

REFERENCES

1. Bondar, S. V. (2023). Filozofskyi Analiz Rezultativ Zastosuvannia Heneratyvnoho Shtuchnoho Intelktu u Profesiinii Diialnosti ta Povsiakdennomu Zhytti [Philosophical Analysis of the Results of the Application of Generative Artificial Intelligence in Professional Activity and Everyday Life]. *Slovak International Scientific Journal*, 72. 84–87. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8017176> [in Ukrainian].

2. Honcharenko, K. (2019). Tsyfrova Liudyna: Fantazm Vtraty Identychnosti [Digital Human: The Phantasm of Identity Loss]. *Filozofski obrii*, 42, 137–140. [in Ukrainian].

3. Dzoban, O. P. (2021). Tsyfrova Liudyna yak Filozofska Problema [Digital Man as a Philosophical Problem]. *Informatsiia i pravo*, 2 (37), 9–19. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.2\(37\).238330](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.2(37).238330) [in Ukrainian].

4. Ivanenko, A., & Pichyk, K. (2024). Heneratyvni Modeli Shtuchnoho Intelktu yak Efektyvnyi Instrument dlia Optymizatsii Biznes-protseviv [Generative Models of Artificial Intelligence as an Effective Tool for Optimizing Business Processes]. *EMPIRIO*, 1 (1), 112–121. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.112-121> [in Ukrainian].

5. Kozlovets, M. (2024). Tekhnolohii Shtuchnoho Intelktu ta Yikh Vplyv na Buttievist Liudyny [Artificial Intelligence Technologies and Their Impact on Human Self-Being]. *Humanities Studies*, 19 (96), 55–66. <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-06> [in Ukrainian].

6. Krakovetskyi, O. (2024). ChatGPT, DALL·E, Midjourney: Yak Heneratyvnyi Shtuchnyi Intelkt Zminiue Svit [ChatGPT, DALL·E, Midjourney: How Generative Artificial Intelligence is Changing the World]. Kyiv: ArtHuss. 192 p. [in Ukrainian].

7. Baudrillard, J. (1970). *La société de consommation: ses mythes, ses structures*. Paris: Éditions Denoël. 326 p. [in French].

8. Bishop, J. M. (2021). Artificial Intelligence Is Stupid and Causal Reasoning Will Not Fix It. *Frontiers in Psychology*. 11:513474. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.513474>

9. Chollet, F. (2017). The implausibility of intelligence explosion. *Medium*, 27.11.2017. <https://medium.com/@francois.chollet/the-impossibility-of-intelligence-explosion-5be4a9eda6ec>

10. Colobridge Blog. (2023). Generative Artificial Intelligence: What it is, How it Differs from Traditional Artificial Intelligence and What Can Be Generated With It. *Colobridge BLOG*, 23.11.2023. <https://blog.colobridge.net/en/2023/11/generative-artificial-intelligence-en/>

11. Ji, Z., Lee, N., Frieske, R., Yu, T., Su, D., Xu, Y., Ishii, E., Bang, Y., Chen, D., Dai, W., Chan, H. S., Madotto, A., & Fung, P. (2023). Survey of Hallucination in Natural Language Generation. *ACM Computing Surveys*, 55 (12), 1–38. {Last revised 14 Jul 2024, version 7 – URL: <https://arxiv.org/pdf/2202.03629>}.

12. Kissinger, H., Schmidt, E., & Huttenlocher D. (2023). ChatGPT Heralds an Intellectual Revolution. *The Wall Street Journal*. 25.02.2023. <https://www.wsj.com/articles/chatgpt-heralds-an-intellectual-revolution-enlightenment-artificial-intelligence-homo-technicus-technology-cognition-morality-philosophy-774331c6>

13. McLuhan, M., & Powers, B. P. (1989). *The Global Village: Transformations in World Life and Media in the 21st Century*. New York – Oxford: Oxford University Press. 240 p.

14. Ragnedda, M. (2017). *The Third Digital Divide: A Weberian Approach to Digital Inequalities*. London and New York: Routledge. 136 p.